

سنجش کیفیت حکمرانی خوب در صندوق های ثروت ملی

چکیده

به صورت کلی؛ نظریه حکمرانی از مباحث حوزه اندیشه در عرصه های سیاست، اقتصاد، مدیریت، حقوق، جامعه شناسی، علوم اجتماعی و در برخی مکتبها (نظیر مکتب اسلام) از مباحث اندیشه ای در حوزه دینی نیز محسوب می شود. حکمرانی خوب، تعالی مفاهیم حکمرانی است. البته زیربنای فکری این است که حکمرانی خوب، نتیجه تعامل همه قوای یک کشور است. تمرکز حکمرانی خوب پیوسته بر روی بهره مندی از وظایفی همچون «تنظیم قواعد»، «ترویج و تعمیم» و «ظرفیت سازی» است.

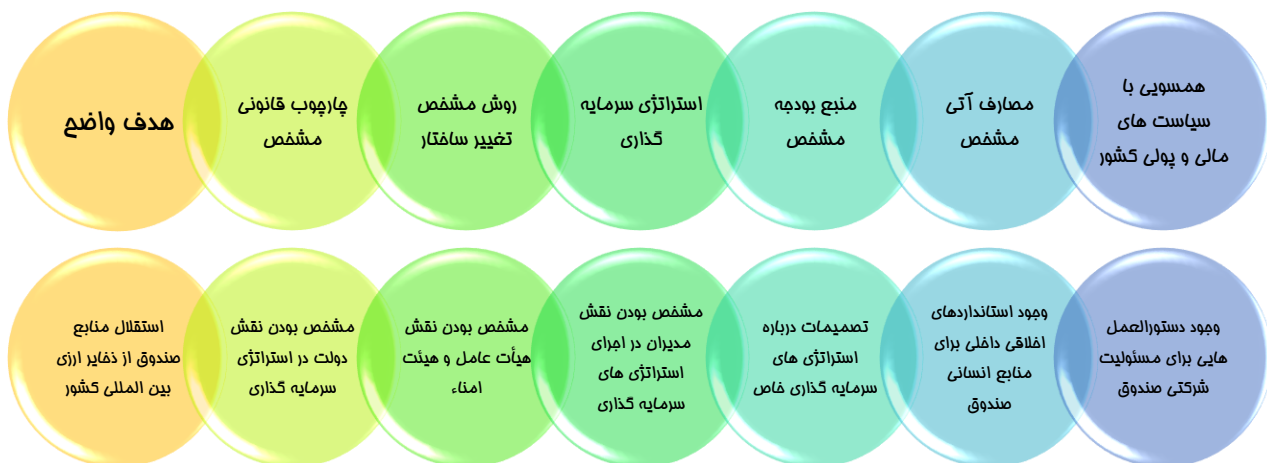
در یک صندوق های ثروت ملی، حکمرانی به عنوان رویه ها، سیاست ها، ساختارها و هنجارهای تصمیم گیری که زیربنای عملیات و سرمایه گذاری ها هستند، تعریف می شود و یک منبع مهم برای این صندوق هاست. زیرا ابزارهایی را برای محافظت در برابر نفوذ خارجی (سیاسی)، جلوگیری از تقلب و فساد، حفظ پاسخگویی و شفافیت، مدیریت ریسک های مالی جدید و موجود، و نظارت بر سهامداران جدید و موجود فراهم می کند (مانک، ۲۰۰۹). نکته حایز اهمیت این است که حکمرانی در صندوق های ثروت ملی دارای دو نوع داخلی و خارجی می باشد و نقش حکمرانی داخلی تا حد زیادی می تواند روند رشد کوتاه مدت و میان مدت صندوق را تبیین کند (فینی، ۲۰۱۱). اگرچه یک چالش مهم و فراروی صندوق های ثروت ملی در حوزه حکمرانی، حضور حکمرانی شرکتی به جای حکمرانی خوب در این صندوق هاست. زیرا توجه صرف به حکمرانی شرکتی در این صندوق ها باعث می شود تا صرفاً محصور در موضوعات شفافیت و پاسخگویی شده و آنها را در دوگانگی های: اشکال خوب و بد حکمرانی شرکتی، شفافیت در مقابل عدم شفافیت، پاسخگویی در مقابل فساد، حقوق سهامداران در مقابل اختیارات مدیریتی، و سرمایه گذاری بلندمدت در مقابل تجارب گرامتی کوتاه مدت گرفتار نماید (فینی و رتل، ۲۰۱۳). بنابراین صندوق ها لازم است فراتر از حکمرانی شرکتی (با نگاه حسابرسی و کنترلی)، حکمرانی خوب را در چهار اصل: انسجام نهادی، افراد، فرایندها و سیستم ها، و سیاست های مورد نیاز صندوق بیشتر مورد توجه قرار دهند (دیکسون و مانک، ۲۰۱۱). البته شواهد به دست آمده از تمامی تحقیقات مرتبط با صندوق های ثروت ملی از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۲ نشان می دهد که اساساً شکل حکمرانی این صندوق ها قوی نبوده و این به دلیل حضور بیشتر رهبران سیاسی در ارکان این صندوق هاست که این حضور با تأثیر بالقوه ای بر راهبردهای سرمایه گذاری صندوق ها نیز همراه است (باهو و همکاران، ۲۰۲۰؛ جهان، ۲۰۲۲). اما چگونه می توانیم کیفیت حکمرانی خوب را در یک صندوق ثروت ملی بسنجیم؟ برای پاسخ به این سوال، از ابزار ارایه شده توسط ترومن و بگنال (۲۰۱۳) می توان بهره گرفت. آنها پرسشنامه ای مشتمل بر ۳۳ سوال مختلف ارایه داده اند و این پرسشنامه ابزار مورد استفاده صندوق های ثروت ملی برای سنجش کیفیت حکمرانی خوب این صندوق هاست.

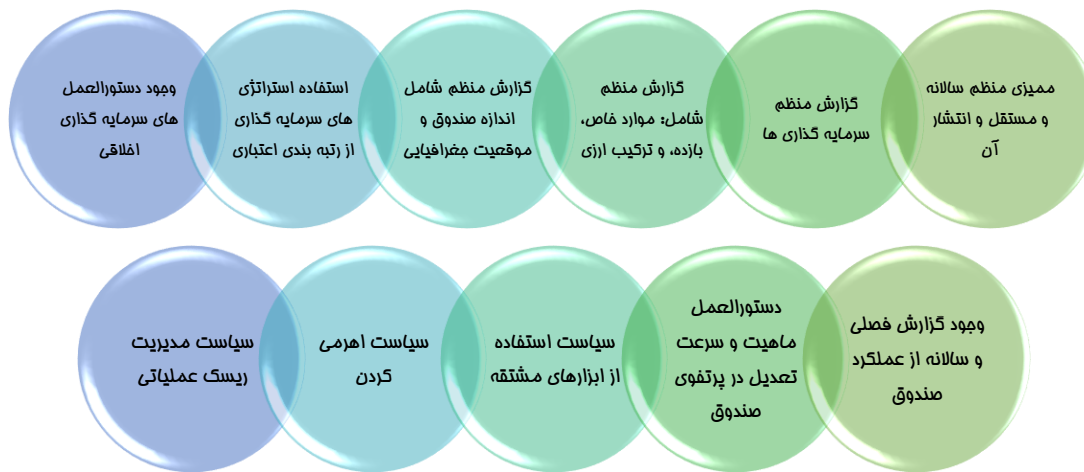
ابزار و نحوه سنجش کیفیت حکمرانی خوب در صندوق های ثروت ملی

همانطور که بیان شد، ابزار پیشنهادی سنجش کیفیت حکمرانی خوب در صندوق های ثروت ملی همان پرسشنامه ۳۳ گویه ای است که در سال ۲۰۱۳ توسط محققین این حوزه ارایه شده است. این سؤالات می توانند در طیف لیکرت یا طیف مشابه و استاندارد تنظیم شده و مورد استفاده قرار بگیرد. سؤالات پرسشنامه به شرح زیر است:

- ۱- آیا هدف صندوق به وضوح بیان شده است؟
- ۲- آیا چارچوب قانونی مشخصی برای صندوق وجود دارد؟
- ۳- آیا روش تغییر ساختار صندوق مشخص است؟
- ۴- آیا استراتژی کلی سرمایه گذاری صندوق به وضوح بیان شده است؟
- ۵- آیا منبع بودجه صندوق به وضوح مشخص شده است؟
- ۶- آیا ماهیت استفاده بعدی از اصل و درآمد صندوق به وضوح مشخص شده است؟
- ۷- آیا عملیات صندوق به طور مناسب با سیاست های مالی و پولی ادغام شده است؟
- ۸- آیا منبع ارزی صندوق از ذخایر بین المللی کشور جدا است؟

- ۹- آیا نقش دولت در تعیین استراتژی سرمایه‌گذاری صندوق به‌وضوح مشخص شده است؟
- ۱۰- آیا نقش هیئت عامل و هیئت‌امنای صندوق به‌وضوح مشخص شده است؟
- ۱۱- آیا نقش مدیران در اجرای استراتژی سرمایه‌گذاری صندوق به‌وضوح مشخص شده است؟
- ۱۲- آیا تصمیمات درباره سرمایه‌گذاری‌های خاص صندوق توسط مدیران گرفته می‌شود؟
- ۱۳- آیا صندوق استانداردهای اخلاقی داخلی برای مدیریت و کارکنان خود دارد؟
- ۱۴- آیا صندوق دستورالعمل‌هایی برای مسئولیت شرکتی دارد که از آن پیروی می‌کند و در دسترس عموم قرار می‌دهد؟
- ۱۵- آیا صندوق دستورالعمل‌های سرمایه‌گذاری اخلاقی دارد که از آن‌ها پیروی می‌کند؟
- ۱۶- آیا گزارش‌های منظم درباره سرمایه‌گذاری‌های صندوق شامل اطلاعاتی در مورد دسته‌های سرمایه‌گذاری وجود دارد؟
- ۱۷- آیا استراتژی صندوق از بنچمارک‌ها استفاده می‌کند؟
- ۱۸- آیا استراتژی صندوق از رتبه‌بندی‌های اعتباری استفاده می‌کند؟
- ۱۹- آیا دارندگان مجوزهای سرمایه‌گذاری از طرف صندوق مشخص شده‌اند؟
- ۲۰- آیا گزارش‌های منظم درباره سرمایه‌گذاری‌های صندوق شامل اندازه صندوق می‌باشد؟
- ۲۱- آیا گزارش‌های منظم درباره سرمایه‌گذاری‌های صندوق شامل اطلاعات مربوط به بازده آن می‌باشد؟
- ۲۲- آیا گزارش‌های منظم درباره سرمایه‌گذاری‌های صندوق شامل اطلاعاتی در مورد موقعیت جغرافیایی سرمایه‌گذاری‌ها می‌شود؟
- ۲۳- آیا گزارش‌های منظم درباره سرمایه‌گذاری‌های صندوق شامل اطلاعاتی در مورد سرمایه‌گذاری‌های خاص می‌باشد؟
- ۲۴- آیا گزارش‌های منظم درباره سرمایه‌گذاری‌های صندوق شامل اطلاعاتی در مورد ترکیب ارزی سرمایه‌گذاری‌ها می‌شود؟
- ۲۵- آیا صندوق حداقل یک گزارش سالانه در مورد فعالیت‌ها و نتایج خود ارائه می‌دهد؟
- ۲۶- آیا صندوق گزارش‌های فصلی ارائه می‌دهد؟
- ۲۷- آیا صندوق مشمول ممیزی منظم سالانه است؟
- ۲۸- آیا صندوق ممیزی‌های عملیات و حساب‌های خود را به‌سرعت منتشر می‌کند؟
- ۲۹- آیا ممیزی‌های صندوق مستقل هستند؟
- ۳۰- آیا صندوق سیاست مدیریت ریسک عملیاتی دارد؟
- ۳۱- آیا صندوق سیاستی درباره استفاده از اهرمی کردن دارد؟
- ۳۲- آیا صندوق سیاستی درباره استفاده از مشتقات دارد؟
- ۳۳- آیا صندوق دستورالعملی درباره ماهیت و سرعت تعدیل در پرتفوی خود دارد؟
- برای درک بهتر موضوع و در شکل (۱)؛ ۲۵ مولفه مهم سنجش کیفیت حکمرانی خوب در یک صندوق ثروت ملی نشان داده شده است.

شکل (۱) مولفه‌های سنجش کیفیت حکمرانی خوب در یک صندوق ثروت ملی

لذا با استفاده از پرسشنامه مذکور و بومی سازی آن متناسب با شرایط جاری صندوق توسعه ملی، کیفیت حکمرانی در این صندوق سنجش شده و برای بهبودهای لازم، برنامه‌ریزی و اقدام نمود.

منابع

- Bagnall, A. E., Truman, E. M. (2013). Progress on sovereign wealth fund transparency and accountability: An updated SWF scoreboard. Peterson Institute for International Economics.
- Dixon, A.D., Monk, A.H.B. (2011). The Design and Governance of Sovereign Wealth Funds: Principles & Practices for Resource Revenue Management. <https://ssrn.com/abstract=1951573>.
- Fini, M. (2011). Financial Ideas, Political Constraints: Sovereign Wealth Funds and Domestic Governance. *Competition and Change*, 15(1), 71–93. DOI 10.1179/102452911X12905309381897.
- Fini, M., Rethel, L. (2013). Enacting the rules of global finance: sovereign wealth funds and the promotion of corporate governance reform. *Asia Eur J*, 11, 163–178. DOI 10.1007/s10308-013-0348-4.
- Johan, S. (2022). Corporate governance principles in sovereign wealth fund: The case of Indonesia sovereign wealth fund. *The Winners*, 23(1), 65-71. <https://doi.org/10.21512/tw.v23i1.7293>.
- Monk, A. (2009). Recasting the Sovereign Wealth Fund Debate: Trust, Legitimacy, and Governance, *New Political Economy*, 14(4), 451-468, DOI:10.1080/13563460903287280.
- Bahoo, S., Alon, I., Paltrinieri, A. (2020). Sovereign wealth funds: Past, present and future. *International Review of Financial Analysis*, 67. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2019.101418>.
-